

Raad werk voor pro Cultuur programma

2024/25

Voorwoord	3
1. Positie en werkwijze	4
2. Adviesagenda 2024-2025	6
Colofon	10

Voorwoord

Voor u ligt het Werkprogramma 2024-2025 van de Raad voor Cultuur. De raad adviseert de regering en het parlement gevraagd en op eigen initiatief over het cultuur- en mediabeleid. Hij doet dat met beleidsadviezen, instellingsadviezen en uitvoeringsadviezen. Ook publiceert de raad verkenningen en sectoradviezen, waarin de stand van zaken in een bepaalde sector wordt doorgelicht of een maatschappelijk thema wordt onderzocht dat van belang is voor toekomstig beleid.

Raadsleden en medewerkers werken samen met adviseurs uit het veld, die hun kennis en ervaring inbrengen in commissies, designteams, het JongerenPlatform en het JongeMakersPlatform. Met de inzet van deze zeer gevarieerde groep mensen streeft de raad naar kwalitatief hoogwaardige en leesbare adviezen, die bijdragen aan een rijk cultureel leven, richting geven aan het cultuur- en mediabeleid en het veld uitdagen en aanmoedigen.

De raad gaat regelmatig op werkbezoek: wij verblijven dan enkele dagen in een stad/regio, bezoeken culturele instellingen, praten met makers en kunstenaars, gaan in gesprek met bestuurders en debatteren over beleidsvraagstukken die in zo'n regio spelen.

De raad zal ook het komende jaar – waar mogelijk en wenselijk – adviestrajecten initiëren in samenwerking met andere adviesraden.

Dit werkprogramma is tot stand gekomen in overleg met het ministerie van OCW, dat verantwoordelijk is voor het cultuur- en mediabeleid.

1. Positie en werkwijze

De Wet op het specifiek cultuurbeleid bepaalt dat de Raad voor Cultuur ‘tot taak heeft de regering en de beide kamers der Staten-Generaal te adviseren over algemeen verbindende voorschriften en/of te voeren beleid van het Rijk op het terrein van cultuur’. Het werkterrein van de Raad voor Cultuur omvat cultuur en media.

De Raad voor Cultuur wil adviezen geven die bijdragen aan een rijk cultureel leven, richting geven aan het cultuurbeleid en het culturele veld uitdagen en aanmoedigen. Wij geven deze adviezen vanuit een bijzondere positie. De raad is namelijk enerzijds onderdeel van het staatsbestel, maar functioneert anderzijds volledig onafhankelijk. Vanuit deze ‘tussenpositie’ adviseert de raad aan de hand van de volgende drie uitgangspunten:

1. De raad is onafhankelijk

In zijn positie tussen politiek, maatschappij, media en departementen bewaakt de raad zijn onafhankelijke positie. Dat gaat verder dan alleen het principe dat hij ‘zonder last of ruggenspraak’ opereert. De raad oriënteert en informeert zich breed en baseert zijn adviezen op uiteenlopende bronnen. Zulke bronnen kunnen zowel feitelijke gegevens zijn (*evidence based*), wetenschappelijk onderzoek (*theory based*) als meningen van kunstenaars, deskundigen en leken (*opinion based*). We moeten weten wat er speelt en zoeken daarom verbindingen met culturele instellingen, media, wetenschap en overheid. De raad staat dus niet boven de partijen, maar ertussen. Bij onze advisering maken we zo goed mogelijk duidelijk hoe we tot conclusies zijn gekomen en welke afwegingen we daarbij hebben gemaakt.

2. De raad adviseert met visie en durf

De raad prikkelt waar het kan, moedigt aan waar nodig en wijst op nieuwe perspectieven. We zoeken de grenzen van het cultuur- en mediadebat op en anticiperen op ontwikkelingen of dilemma’s.

De raad heeft kennis van zaken of weet deze kennis te ontsluiten. We staan open voor nieuwe geluiden en dwarse zienswijzen, maar hebben ook oog voor traditie en het culturele verleden. We benaderen problemen waar het kan interdisciplinair en betrekken waar nodig deskundigen uit andere sectoren. De raad werkt vanuit een consistente visie op cultuur en herijkt deze ook met enige regelmaat.

3. Adviezen hebben impact

In het begrippenkader van adviesraden is ‘doorwerking’ een belangrijk begrip dat wordt gebruikt om het effect van een advies te duiden. Die effecten kunnen zowel gaan om concrete maatregelen die direct in beleid te vertalen zijn als om de impact op de lange termijn. De doorwerking van adviezen wordt niet alleen bepaald door de inhoud ervan, maar ook door de manier waarop er wordt geadviseerd. Aandacht voor proces en vorm is van belang.

De raad zoekt het debat en de dialoog op. Discussies over cultuur- en mediabeleid vergroten de aandacht, beïnvloeden (publieke of politieke) opinies en brengen beweging. Na afronding van een advies zorgt de raad ervoor dat het voor iedereen toegankelijk is en brengen we het onder de aandacht van de media en het veld.

2. Adviesagenda 2024-2025

De raad brengt vier typen adviezen uit:

Beleidsadviezen

Die betrekking hebben op een bepaalde sector (sectoraal) of van algemeen belang zijn (sectoroverstijgend).

Verkenningen of sectoradviezen

Waarin de raad de stand van zaken in een deel van de culturele sector doorlicht of een maatschappelijk thema onderzoekt dat van belang is voor toekomstig cultuurbeleid.

Instellingsadviezen

Die betrekking hebben op de beleidsplannen of het functioneren van culturele instellingen, of van instellingen op het gebied van de media.

Uitvoeringsadviezen

Die betrekking hebben op de uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van professionele organisaties voor monumentenbehoud, het Europees Erfgoedlabel, aanwijzingsprogramma's in het kader van de Erfgoedwet, immaterieel erfgoed bij UNESCO, billijke vergoedingen voor de exploitatie van auteursrechten en aanvragen rond aanbodkanalen voor de landelijke en regionale publieke omroep.

Hieronder staan de verwachte activiteiten van de raad voor de periode 2024-2025. De opsomming is ingedeeld naar beleidsadviezen en verkenningen, instellingsadviezen en uitvoeringsadviezen – en daarbinnen naar de verwachte opleverdatum.

2.1 Beleidsadviezen en verkenningen 2024-2025

Het werkprogramma voor 2024-2025 is op een bijzonder moment tot stand gekomen. Begin 2024 heeft de raad geadviseerd over de toekomst van het cultuurbestel vanaf 2029 en verder. In de maand juli van 2024 heeft de raad de adviezen over alle subsidieaanvragen voor de Culturele basisinfrastructuur 2025-2028 gepubliceerd. Het werkprogramma bouwt hierop voort. Daarnaast is er enige flexibiliteit ingebouwd, zodat we in kunnen spelen op de adviesvragen van het nieuwe kabinet en vervolgvragen over elementen uit ons besteladvies die nadere uitwerking behoeven.

Governance

Voorjaar 2025

De Raad voor Cultuur concludeert onder andere op basis van de advisering over de Culturele basisinfrastructuur 2025-2028 en zijn eerdere advies Over de grens dat zowel in de cultuur- als de mediasector governance veel aandacht vraagt. De eisen die aan bestuurders en toezichthouders worden gesteld zijn hoog, helderheid rond ieders rol en verantwoordelijkheid in de sterk veranderde context

is er nog onvoldoende. De raad wil in een verkennend advies de vraagstukken rond deze thematiek op een rij zetten. De raad focust daarbij op de cultuursector.

Financiële stabiliteit

Voorjaar 2025

Artistieke vernieuwing, maatschappelijke worteling en brede toegankelijkheid komen alleen tot stand als culturele organisaties ook financieel stabiel zijn. In deze verkenning gaat de raad zowel in op de maatschappelijke en economische context als op de financieringsmix op instellingsniveau. Daarbij bouwt de raad voort op Toegang tot cultuur en het advies over de Culturele basisinfrastructuur 2025-2028, waarin de financiële situatie van iedere aanvrager en het publieksbeleid (met bijvoorbeeld aandacht voor prijsdifferentiatie) van instellingen aan de orde komt.

Artistieke vrijheid

Voorjaar 2025

In de beschrijving van de plannen voor de komende periode en de terugblik op de vorige planperiode reflecteren diverse instellingen uit de Culturele basisinfrastructuur – van debatcentrum tot jeugdpodiumkunstinstituut – op de veiligheid en artistieke vrijheid van hun medewerkers. Er is reden tot zorg. De raad wil verkennen wat de achtergronden en wat mogelijke handelingsperspectieven zijn.

Kunstmatige intelligentie

Zomer 2025

In Toegang tot cultuur constateert de raad dat de ontwikkelingen rond digitalisering elkaar snel opvolgen. De opkomst van kunstmatige intelligentie is daarvan een pregnant voorbeeld dat in de cultuur- en mediasector zowel kansen als bedreigingen geeft. In deze verkenning zet de raad de makers centraal. Wat is de impact van deze ontwikkelingen voor hen?

Journalistieke vrijheid

Najaar 2025

Journalistieke vrijheid is van groot belang. Voor journalisten is hun veiligheid al jarenlang reden tot zorg. De raad gaat dit thema nader verkennen en beoogt zowel de achtergronden te duiden als mogelijke handelingsperspectieven aan te reiken.

Media

Vooruitlopend op de volgende concessieperiode verwacht de raad te adviseren over het proces rond het concessiebeleidsplan van de NPO en over de aanvragen van omroeperkenningen door individuele omroepen. De raad heeft in 2022 gereflecteerd op de mogelijkheid om juridisch toetsbare legitimatiecriteria te vinden voor de beoordeling van de maatschappelijke binding van publieke omroepen.

2.2 Instellingsadviezen 2024-2025

Culturele basisinfrastructuur 2025-2028

Halverwege 2024 heeft de raad advies uitgebracht over de Culturele basisinfrastructuur 2025-2028 (BIS). In de tweede helft van 2024 zal de raad nader adviseren over de subsidieaanvragen van een aantal instellingen waaraan voorwaarden zijn gesteld. Daarnaast worden de monitoringscommissies geïnstalleerd en zal de monitoring voor de BIS-periode 2025-2028 van start gaan.

Advisering publieke omroep

Een keer in de vijf jaar adviseert de raad over het concessiebeleidsplan van de NPO en over de aanvragen van omroeperkenningen door individuele omroepen, laatstelijk in 2021. De raad heeft in 2022 gereflecteerd op de mogelijkheid om juridisch toetsbare legitimatiecriteria te vinden voor de beoordeling van de maatschappelijke binding van publieke omroepen. In 2024-2025 zal de raad blijven bijdragen aan de voorbereiding van de beoordeling van de omroeperkenningen voor de volgende vijfjaarperiode.

2.3 Uitvoeringsadviezen 2024-2025

Europees Erfgoedlabel

Met het Europees Erfgoedlabel wordt de zichtbaarheid van de Europese, historische en symbolische waarde van erfgoedsites (gebouwen en locaties) vergroot. De raad heeft in 2012 geadviseerd over de thema's waarbinnen aanvragen voor een Europees Erfgoedlabel kunnen worden ingediend en adviseert periodiek over het voordragen van sites. Voor 2024-2025 is nog niet duidelijk of een adviesvraag wordt voorzien.

Professionele Organisaties voor Monumentenbehoud

Vanaf 2013 adviseert de raad jaarlijks over aanvragen voor de status van professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM). Organisaties met minimaal twintig rijksmonumenten in hun bezit en minimaal vijf jaar ervaring kunnen een aanvraag indienen. De aangewezen POM's hebben voorrang bij subsidieverlening en krijgen meer ruimte om de subsidie naar eigen inzicht te verdelen over hun monumentenbestand. In 2024 zal in het najaar weer de jaarlijkse beoordelingsronde plaatsvinden.

Immaterieel erfgoed

In 2012 werd het UNESCO-verdrag over de Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed binnen het Koninkrijk der Nederlanden geratificeerd. Naast de vijf domeinen waarin UNESCO immaterieel erfgoed indeelt, hanteert de raad de volgende categorieën: beeld en geluid (inclusief taal als overdrachtsmiddel), eten en drinken, rituelen en gebruiken, ambacht en techniek en feest en spel. De raad adviseerde tot nu toe drie keer over voordrachten; eenmaal voor plaatsing op de representatieve lijst, eenmaal voor deelname aan een multilaterale lijst en eenmaal bracht de raad een verzameladvies uit, waarin een selectie van vijf erfgoedelementen werd gepresenteerd om gedurende de periode tussen 2020 en 2025 vanuit het Koninkrijk der Nederlanden voor te dragen voor een plaatsing op de representatieve lijst. Voor 2024-2025 is geen adviesaanvraag vanuit Nederland voorzien. Mogelijk volgt een verzoek tot advisering indien Nederland gevraagd wordt zich aan te sluiten bij een multilaterale aanvraag.

Aanwijzingsprogramma's

In de Beleidsregel aanwijzing rijksmonumenten en wijziging rijksmonumentenregister Erfgoedwet is terughoudend beleid geformuleerd voor het aanwijzen van rijksmonumenten.^[1] Over het algemeen gebeurt dit op basis van een aanwijzingsprogramma dat wordt vastgesteld nadat de raad hierover geadviseerd heeft. In 2020 heeft de raad geadviseerd over het aanwijzingsprogramma Romeinse Limes.

1. Beleidsregel van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 25 juni 2016, nr. WJZ/1013167 (7544).

Voor 2024-2025 zijn adviesaanvragen voorzien over het ENCI-terrein in Maastricht, de Geschenkwoningen Watersnoodramp 1953 in Zeeland en Noord-Brabant (najaar 2024) en Post 65 erfgoed (voorjaar 2025). Daarnaast verwacht de raad nog een adviesaanvraag over Militair Erfgoed en Erfgoed van de Koude Oorlog.

Vaststellen billijke auteursrechtvergoeding

Per 1 juli 2015 is de Wet Auteurscontractenrecht in werking getreden. Deze wet heeft tot doel om de onderhandelingspositie van makers ten opzichte van de exploitanten van auteursrechtelijk beschermde werken te versterken, en voegt een aantal bepalingen aan de Auteurswet toe. Een van die bepalingen (artikel 25c Auteurswet) is het recht van makers op een minimale billijke vergoeding in ruil voor overdracht van hun auteursrecht of het verlenen van een exclusieve licentie.

Op grond van de wet Auteurscontractenrecht kan de minister van OCW – na advies van een onafhankelijk adviesorgaan – billijke auteursrechtvergoedingen vaststellen voor een bepaalde periode, naar aanleiding van een gezamenlijke aanvraag van een vereniging van makers en een vereniging van exploitanten. Voor 2024-2025 is geen adviesaanvraag voorzien.

Aanbodkanalen nationale en regionale publieke omroep

De landelijke en regionale publieke omroep (NPO en RPO) hebben instemming van de verantwoordelijk bewindspersoon van OCW nodig om aanbodkanalen te starten, te wijzigen of op te heffen. De minister vraagt hierbij advies aan het Commissariaat voor de Media en de Raad voor Cultuur. Bij de aanvraag van een nieuw of significant gewijzigd aanbodkanaal van de landelijke publieke omroep wordt ook aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM) om een analyse gevraagd. Voor 2024-2025 is nog niet te voorzien of aanvragen zullen worden ingediend.

Colofon

De Raad voor Cultuur is het wettelijke adviesorgaan van de regering en het parlement op het terrein van cultuur en media. De raad is onafhankelijk en adviseert gevraagd en op eigen initiatief over actuele beleidskwesties en subsidieaanvragen.

Werkprogramma 2024-2025

Deze publicatie is een uitgave van de Raad voor Cultuur

Leden

Kristel Baele (*voorzitter*)
 Danielle Arets
 Stef Avezaat
 Deirdre Carasso
 Nancy Jouwe
 Wilbert Mutsaers
 John Olivieira
 Edo Righini

Jakob van der Waarden is algemeen secretaris van de raad en directeur van het bureau van de Raad voor Cultuur.

Raad voor Cultuur
 Prins Willem Alexanderhof 20
 2595 BE Den Haag
 070 – 3106686
info@cultuur.nl
www.raadvoorcultuur.nl

**RAAD
 VOOR
 CULTUUR**

Het is toegestaan (delen van) de inhoud van deze publicatie te citeren of te verspreiden, mits daarbij de Raad voor Cultuur en deze publicatie als bronnen worden vermeld.

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

Den Haag, september 2024